

EFFEKTRAPPORT

2016

för

Astma- och Allergiförbundet

ASTMA– OCH ALLERGIFÖRBUNDET

Organisationsnummer 802005-7512

Organisationsform: ideell förening

Denna rapport är utformad enligt de anvisningar som FRIL angett. FRIL är Frivilligorganisationernas Insamlingsråd – en samverkansorganisation för svenska rörelser som bedriver insamling med 90-konton

DETTA VILL VI UPPNÅ

Astma- och Allergiförbundet arbetar för att människor med allergiska sjukdomar* ska kunna fungera som likvärdiga medlemmar i samhället.

Därför arbetar vi för att

- Påverka samhället så att människor med allergisjukdomar får samma levnadsvillkor och tillgänglighet som andra medborgare, bland annat genom att arbeta för god allergivård, en miljö som främjar hälsan och med konsumentfrågor.
- Öka allmänhetens förståelse för, och kunskap om, allergisjukdomarna bland annat genom utbildnings- och informationsinsatser.
- Utifrån medlemmarnas förutsättningar och behov utveckla verksamhet som bidrar till den enskildas livskvalitet.
- Stödja allergiforskningen.

* I detta samlingsbegrepp ingår astma, allergi och annan överkänslighet.

DET HÄR ÄR ASTMA– OCH ALLERGIFÖRBUNDET

Förbundet organiserar människor med allergiska sjukdomar, och deras anhöriga samt andra med ett engagemang för allergisjukas situation. De bortåt 20 000 medlemmarna är samlade i ett hundratal lokala och ett tjugotal regionala föreningar. Här bedrivs såväl ett påverkansarbete på lokal/regional nivå som aktiviteter för barn, familjer och vuxna, aktiviteter anpassade för allergisjuka.

Påverkansarbetet sker såväl centralt som regionalt och lokalt, för en bättre allergivård, för fler och tillgängligare allergianpassade konsumentprodukter, för en ökad förståelse hos allmänhet och beslutsfattare för hur beroende man är av medmänniskornas beteende. Rökning, dofter och sällskapsdjur ger många allergisjuka problem. Detsamma gäller förståelse för vad en svår matallergi faktiskt innebär.

Vi är en av landets stora handikapporganisationer och deltar mycket aktivt i arbetet i samarbetsorganisationen för ett stort antal av Sveriges handikapporganisationer, **Funktionsrätt Sverige** (tidigare namn: HSO).

På nationell nivå deltar förbundet i **ett flertal samverkansråd** med myndigheter. Vi besvarar remisser inom sektorer relevanta för allergisjuka – förutom inom vårdområdet till exempel också när det gäller kollektivtrafik, byggnader och byggmaterial.

Unga Allergiker är förbundets självständiga ungdomsorganisation, med över två tusen medlemmar och antalet medlemmar ökar. UA är en organisation av unga, för unga och bedriver ett omfattande informations- och påverkansarbete.

Vi samverkar också med många andra ideella organisationer. Förbundet samverkar med professionen i ett av oss organiserat nätverk där flera av **vårdens yrkesorganisationer** deltar: allergologer, dietister, astmasköterskor med flera.

Astma- och Allergiförbundets Forskningsfond är en av Sveriges större bidragsgivare till allergiforskning – ett område där svenska forskare har bidragit med många avgörande framsteg som betytt mycket för att förbättra livskvaliteten för allergisjuka. Genom fonden samverkar vi med forskarsamhället.

Förbundet är medlem i **EFA - European Federation of Allergy and Airways Diseases Patients' Associations**. EFA är en non-profitorganisation med 40 medlemsorganisationer från 24 europeiska länder. Organisationen bildades 1991 i Stockholm. Huvudkontoret är placerat i Bryssel och man bedriver såväl påverkansarbete på EU-nivå som organisationsarbete. EFA samarbetar med forskare och yrkesverksamma inom allergiområdet. Läs mer på länken: <http://www.efanet.org/>

SÅ ARBETAR VI FÖR ATT NÅ VÅRA MÅL

Andelen människor med allergier i befolkningen fortsätter att öka samtidigt som andelen med astma tycks ha planat ut. Det innebär att antalet människor med allergiska sjukdomar kontinuerligt ökar. Allergier är den vanligaste kroniska sjukdomen bland barn.

En betydande andel av befolkningen har alltså någon allergisjukdom samtidigt som sjukdomens svårighetsgrad varierar kraftigt. Människor med svårare allergisjukdomar behöver kvalificerad vård samtidigt som personer med lindrigare symptom många gånger kan hantera sina problem själva med rätt stöd och vägledning från vården.

Trots den stora utbredningen av allergisjukdomarna bland både unga och gamla/äldre? sker det i dag ingen samlad satsning på att bygga samhället samt dess stödfunktioner baserat på kunskap om allergisjukdomar och deras relation till olika miljöer. Det saknas såväl en övergripande strategi som konkreta vägledningar och riktlinjer inom de flesta delområden.

Hindret för att åstadkomma en generell omsvängning i riktning mot ett helhetsgrepp kring allergisjukdomarna i samhället är okunskap. Kunskapsbrist råder inom stora delar av samhället om vilka stora möjligheter till framsteg det finns inom allergiområdet.

I arbetet för förbundets ändamål under perioden 2017 – 19 sätts därför arbetet med kunskap om och förståelsen av de allergisjukdomarna i centrum.

Utgående från analysen av att bristen på kunskap är det främsta hindret mot att förverkliga förbundets ändamål och ambitionen att organisationen skall vara "bärare av den senaste kunskapen om allergi" formuleras följande mål för kongressperioden:

Samhället avdelar alltför begränsade resurser till produktion av ny och utvecklad kunskap om allergisjukdomar genom forskning. Det saknas idag kunskap om relationer mellan olika miljöfaktorer och allergisjukdom. Ett strategiskt mål för kongressperioden är därför:

Ökat stöd till forskning om allergisjukdomar!

Den kunskap som produceras genom forskning ger mycket långsamt och i begränsad omfattning avtryck i olika yrkesutbildningar. Exempel på detta är skolledarutbildningar, lärarutbildningar, restaurangutbildningar och utbildningar av vård- och omsorgspersonal. Därför kommer förbundet under perioden 2017 – 19 arbeta för en;

Ökad integrering av kunskap om allergisjukdomar i relevanta yrkesutbildningar!

Flera samhällssektorer saknar ett systematiskt införande av kunskap om allergi i verksamheter. Det leder till att gamla synsätt lever kvar och till att möjligheter till förbättringar förbises. Denna brist finns på alla samhällsnivåer, inom kommuner, landsting och statlig verksamhet. Regeringen måste ta ledningen i arbetet för att åstadkomma en bättre systematik och en utvecklad samverkan för att utnyttja den senaste kunskapen om de allergisjukdomarna. Förbundet arbetar därför för ett

Ökat stöd till utnyttjandet av kunskap om allergisjukdomar inom olika samhällssektorer!

Forskningsprocessen innehåller ett antal steg, alltifrån att formulera en hypotes till bekräftade resultat. Information från alla dessa steg återspeglas ofta i media, vilket skapar förvirring och sammanblandningar hos både individer med allergisjukdomar och beslutsfattare. Hypoteser (som t.ex. hygienhypotesen) betraktas som färdiga forskningsresultat och ny kunskap. Ett nationellt initiativ för att åstadkomma systematik i utnyttjandet av ny kunskap måste också innehålla;

Ökat stöd till utnyttjandet av kunskap om allergisjukdomar inom olika samhällssektorer!

Forskningsprocessen innehåller ett antal steg, alltifrån att formulera en hypotes till bekräftade resultat. Information från alla dessa steg återspeglas ofta i media, vilket skapar förvirring och sammanblandningar hos både individer med allergisjukdomar och beslutsfattare. Hypoteser (som t.ex. hygienhypotesen) betraktas som färdiga forskningsresultat och ny kunskap. Ett nationellt initiativ för att åstadkomma systematik i utnyttjandet av ny kunskap måste också innehålla;

VÅRA RESURSER FÖR ATT NÅ MOT VÅRA MÅL

På förbundets centrala kansli finns ett femtontal anställda som arbetar med såväl påverkansarbete riktat till myndigheter och beslutsfattare som med att ge stöd till medlemmarna och de aktiva i förbundets långt över hundra föreningar. I dessa allergiföreningar, lokala och regionala, spridda över hela Sverige finns tusentals aktiva medlemmar som arrangerar aktiviteter anpassade för människor med allergisjukdom men också med att hålla kontakt med lokala och regionala myndigheter för att dessa ska uppmärksamma allergikernas behov.

Eftersom allergier är "barnens folksjukdom" är skolorna ett viktigt område som många engagerar sig för. Dofter, rökning och möjligheten att kunna äta tryggt i skolan, vården och på restaurang är andra områden, förutom naturligtvis vården, som står i centrum för uppmärksamheten.

På nationell nivå finns förbundet med i många nätverk och samarbetet inom funktionshindersrörelsen med Funktionsrätt Sverige och med flera andra funktionshindersorganisationer som Reumatikerförbundet, Riksförbundet HjärtLung och Celiakiförbundet.

Vi samarbetar också nära med forskarsamhället och med vårdens yrkesorganisationer.

Förbundet har en välbesökt hemsida med fyllig information om allergierna, vi har också en populär Facebook-sida och driver flera Facebook-grupper, bland annat för föräldrar med allergisjuka barn och för människor med doftöverkänslighet. Sex gånger om året utkommer tidningen Allergia – som också är en webbtidning (allergia.se).

Genom vår verksamhet med "rekommenderade produkter" påverkar vi utbudet i affärerna till att bli allergianpassade.

VÅRA FRAMSTEG

Förbundet bedriver en omfattande intressepolitisk verksamhet inom vård, folkhälsa, funktionshinder, konsument, miljö och mänskliga rättigheter. Arbetet bedrivs med särskild intensitet på skolområdet där förslaget om en klassrumspeng för att stimulera renoveringsinsatser i skolorna har presenterats för samtliga riksdagspartier. Under 2014 lyftes frågan fram i valrörelsen. Brister i skolmiljön uppmärksammades av media i stor omfattning. Arbetet var framgångsrikt och insatser för att förbättra skolans fysiska miljö finns nu i statens budget.

Förbundet är representerat i cirka femton permanenta och tillfälliga samverkansgrupper med statliga myndigheter. Förbundet har svarat på remisser från regering och statliga myndigheter.

Arbetet med att implementera de nya nationella riktlinjerna för astma/KOL-vården fortsätter. I flera landsting är allergiföreningar involverade i arbetet och på nationell nivå driver förbundet på för att fler och fler landsting ska ta till sig och omsätta de nya riktlinjerna i praktisk handling.

Media

Förbundets närvaro i media ökar stadigt. Över tusen pressomnämmanden per år är utfallet de senaste åren. Här finns såväl medverkan i morgonsoffor i TV, debattartiklar i nationella media och omfattande medverkan i regionala medier – såväl tidningar som TV och radio.

Unga Allergiker

Samarbetet med ungdomsorganisationen Unga Allergiker är omfattande. Representanter från respektive förbundsstyrelse såväl som de centrala kanslierna genomför varje år gemensamma träffar och planeringsdagar. Det lokala samarbetet utvecklas positivt, bland annat genom utbyte och samarbete på lokal nivå. Förbundet stöttar årligen Unga Allergiker ekonomiskt med en halv miljon.

Södergården Åre

Södergården är förbundets eget allergianpassade vandrarhem. Anläggningen har 21 gästrum med totalt 43 bäddar. Det finns fyra utrustade kök, bastu, tv-rum, samt barn- och ungdomsrum.

Särskilda regler gäller för besökare för att kunna leva upp till de krav som ställs på en allergianpassad anläggning.

Förbundets treårsplan för Södergårdens utveckling har nu utvidgats till en femårsplan, detta för att lägga en bra grund för en långsiktig utveckling av gården och dess utnyttjande.

Från och med 2017 är anläggningen ansluten till Svenska Turistföreningen (STF).

Medlemstidningen Allergia

Förbundets medlemstidning Allergia utkommer med sex nummer per år och skickas till alla medlemshushåll. Tidningen innehåller intervjuer, reportage och nyheter om de frågor som berör förbundets medlemmar, aktuell forskning, receptsidor, tips och idéer om hur man lättare kan leva med sin allergi. Allergia är också ett debattforum för läsarna.

Allergia.se är sedan början av 2016 en webbtidning som kontinuerligt uppdateras. Här finns såväl aktuella reportage och artiklar som ett textarkiv och en stor mängd matrecept som fungerar för människor med matöverkänsligheter.

Hemsida och sociala medier

Under 2016 förnyades förbundet hemsida från grunden. Såväl innehåll som layout och teknisk plattform förnyades.

Förbundet är idag aktivt både på Twitter och Facebook och har ett bra engagemang från våra följare. På Facebook växer såväl antalet följare på förbundets sida som i de FB-grupper som förbundet driver.

Produktgranskning

Granskningen och rekommendationerna av produkter är den av förbundets verksamheter som uppskattas mest av medlemmarna. Den bidrar till att marknadsföra organisationen och till att göra organisationen både känd och respekterad hos allmänheten. Dessutom bidrar rekommendationerna till viktiga ekonomiska intäkter till förbundet.

Barnallergifonden

Astma- och Allergiförbundets Barnallergifond delar årligen ut i storleksordningen tvåhundra tusen kronor i ekonomiskt stöd till familjer med barn som har astma, eksem eller annan allergisjukdom.

Stöd har bl.a. lämnats till rekreationsresor, lägeravgifter och vistelser på Södergården Åre, luftrenare, cyklar, kvalsterskydd till sängen eller annat som gjort livet enklare för det allergiska barnet.

Internationellt arbete

Förbundet deltar aktivt i det internationella arbetet främst genom ett djupt engagemang i den europeiska astma- och allergiorganisationen EFAs aktiviteter. EFAs ordförande är, sedan våren 2016 Mikaela Odemyr som också är vice förbundsordförande i Astma- och Allergiförbundet.

Det nordiska samarbetet sker inom NAO – de nordiska allergiförbundens samarbetsorganisation.

VAD VI UPPNÅTT UNDER 2015

Arbete för en bra allergivård

Arbetet inom vårdområdet 2015 har fokuserats på att fortsätta påverka politiker och andra beslutsfattare att ta beslut som ger människor med någon allergisk sjukdom en bra och likvärdig hälso- och sjukvård oavsett var i landet man bor. Det gör vi bland annat genom att delta i det Nationella programrådet för astma/KOL på Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. Vi har även uppvakttat Socialstyrelsen och skrivit till det nybildade kunskapsrådet för att påpeka behovet av nationella riktlinjer för allergi. Rådet kommer att under nästa år, inom ramen för rådets uppdrag, identifiera behov och prioriteringar för framtida arbete. Förbundsordförande Maritha Sedvallson har tillsammans med företrädare för vården skrivit en debattartikel på DN Debatt, *Bristerna i allergivården skapar oro helt i onödan*.

Vi har också bistått de läns- och lokalföreningar som hört av sig, med förslag till skrivelser och tips och råd i det lokala påverkansarbetet. I föreningsbrev har föreningarna fått

möjlighet att dela med sig av egna goda exempel, till exempel skrivelser till landsting och kommuner.

En mer jämlik vård

En av målsättningarna för arbetet inom vårdområdet 2015 har varit att tillsammans med länsföreningarna bidra till arbetet med implementeringen av de nya riktlinjerna. Eftersom den slutliga versionen av riktlinjerna presenterades av Socialstyrelsen först i slutet av

november 2015 kommer implementeringsarbetet därför att ske under 2016, i samråd med förbundets länsföreningar. Projektet *Prima primärvård (En väl fungerande primärvård för människor med kroniska sjukdomar)* har fortsatt enligt plan. Förbundet deltar i arbetet som leds av Handikappförbunden, resultatet kommer att presenteras under våren 2016. Under flera år har vi bistått länsföreningarna i deras arbete för att få landstingen/regionerna att tillsätta fler allergikonsulenter. För första gången kan vi se att det gett resultat, i form av två nya allergikonsulenttjänster i Stockholm län.

Samarbete med vården

Förbundets målsättning är att personal i primärvården och på specialistkliniker ska se oss som en resurs och tipsa sina patienter om vår verksamhet. Samarbetet med Sara-gruppen (representanter för olika yrkesgrupper inom vårdområdet) har fortsatt under året. Sara-gruppen har träffats två gånger under 2015. Gisela Petersson, Astma- och Allergi-föreningen i Skåne, har deltagit på Astma- och allergisjuksköterskornas årliga träff i Malmö för att berätta om förbundets arbete. Maritha Sedvallson, förbundsordförande har deltagit på den årliga SFFA-dagen i Stockholm.

Vi driver opinion för fler allergologer, utifrån den kartläggning som SFFA (Svenska föreningen för allergologi) gjort. SFFA:s kartläggning av allergologer presenterades i november 2015, förbundsordförande Maritha Sedvallson fick i samband med det möjlighet att uttala sig i SVT Nyheterna. <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/lakare-varnar-akut-bristpa-astma-och-allergispecialister> Arbetet fortsätter 2016. I juni 2015 tog förbundet initiativ till en debattartikel som publicerades på DN Debatt i juli. Artikeln handlade om att ny kunskap inom allergiområdet inte sprids i tillräcklig omfattning. Artikeln tog också upp att flera landsting helt saknar allergologer. I juni uppvaktade förbundet Socialstyrelsen och påtalade att bristen på allergologer är mycket oroande och att det är nödvändigt att ta ett samlat grepp om allergisjukdomarna.

Förbundet deltar i det Nationella programrådet för astma/KOL på Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. Under 2015 har rådet arbetat med att ta fram olika dokument för kunskapsstöd baserade på de Nationella riktlinjerna för astma, ta fram en skriftlig behandlingsplan, stöd för interprofessionellt arbete och riktlinjer för hur man ställer diagnos och användning av frågeformuläret ACT. Resultatet kommer att presenteras under våren 2016. Programrådet arbetar på uppdrag av landsting och regioner. Förbundet deltog även i en större workshop i april om programrådets arbete.

Allergi- och överkänslighet mot mat

Under 2015 har arbetet för att åstadkomma en tryggare situation i samhället för människor med matallergier fortsatt.

Hurra, en allergisk gäst samt Säker mat i förskola och skola

Förbundet har tillsammans med branschorganisationen Visita uppdaterat materialet *Hurra, en allergisk gäst* i enlighet med implementeringen av den nya EU-förordningen 1169/2011 som började gälla från dec 2014 och gäller både förpackad och oförpackad mat.

Certifieringsordningen Tryggare Mat avslutades under 2014 samtidigt som ett nytt egenkontrollprogram för restauranger utvecklades. En kravlista och ett avtal för detta program har tagits fram samt intyg och klistermärken som skickas ut till restauranger vid skrivet avtal. En restaurang har skrivit avtal i programmet och flera andra avtal är under förhandling.

Förbundet har även uppdaterat materialet *Säker mat i förskola och skola* i enlighet med implementeringen av den nya EU-förordningen 1169/2011 som började gälla i dec 2014 och omfattar både förpackad och oförpackad mat.

En baskurs och en fördjupningskurs om matallergier har tagits fram utifrån både "Hurra, en allergisk gäst" och "Säker mat i förskola och skola". Dessa kurser kan från januari 2016 köpas in till personal på kommuner, skolor, förskolor och restauranger. Syftet är att öka kompetensen om matallergier så att bra rutiner skapas på detta område för att säkerställa en trygg och säker mathantering för personer med allergi- eller överkänslighet mot livsmedel.

En ny folder om matöverkänslighet har tagits fram av förbundet, vilken är tänkt att användas i olika sammanhang som en enkel informationskrift om allergi- och överkänslighet för livsmedel.

Förbundet har under året deltagit i två viktiga nätverksgrupper på matallergiområdet. I grupperna sitter representanter från oss, Celiakiförbundet, Livsmedelsverket, Livsmedelsföretagen, Svensk Dagligvaruhandel, olika livsmedelsföretag samt olika företag inom dagligvaruhandeln. Diskussioner har förts och överenskommelser har fattats i grupperna gällande branschriktlinjer, hantering av allergener samt märkningar som "Fri från..." och "Kan innehålla spår av...". Här går utvecklingen mot att "Kan innehålla spår av..." minskar och att branscherna istället försöker ersätta denna märkning med gränsvärden och "Fri från...". En reglering av märkningen "Kan innehålla spår av" väntas från EU i maj 2016. Efter det måste Livsmedelsverket och branschen lagreglera märkningen bättre.

Förbundet har under 2015 inte tagit fram två planerade infobladdar om den nya informationsförordningen avsedda att spridas till medlemmar samt till livsmedelsbranschen. Istället kommer denna information att föras ut via de nya utbildningarna, medlemsbrev, hemsida samt genom Allergia.

Nationell strategi för matallergiområdet

Målet för arbetet är att regeringen tar ett initiativ till en nationell strategi för matallergier. Ursprunget är projektet *Bra mat för alla* som genomförts av Centrum för Allergiforskning, Cfa, på Karolinska Institutet och där förbundet varit en nära samarbetspartner. Projektet har resulterat i en rapport där brister inom matallergiområdet på flera olika målområden i vårt samhälle belyses samt att åtgärder föreslås för att åtgärda bristerna. Rapporten föreslår ett nationellt centrum för matallergier.

Vi har bett om en träff med folkhälso-, idrotts- och sjukvårdsministern Gabriel Wikström som en uppföljning av besöket som vi gjorde hos honom i december 2014 tillsammans med Teet Pullerits, ordförande för Svenska föreningen för allergologi, SFFA, samt Caroline Nilsson, barnallergolog på Södersjukhuset. Denna gång vill vi framföra behovet av en samlad strategi för matallergier i landet utifrån rapporten Bra mat för alla. För att framhålla rapporten Bra mat för alla så att den används för arbete på matallergiområdet kommer en pressträff och ett symposium att hållas i januari 2016 tillsammans med att vi publicerar en debattartikel. Förbundet har tillsammans med Centrum för Allergiforskning på Karolinska Institutet arbetat under hösten 2015 för att förbereda allt detta.

DOFTÖVER DOFTÖVERKÄNSLIGHET

Under 2015 har förbundet bedrivit ett påverkansarbete och opinionsbildning för att förhindra doftsättning av offentliga miljöer som till exempel gallerior och muséer.

Sex procent av Sveriges befolkning är doftöverkänsliga. Dofter utgör problem i bland annat butiker, offentliga lokaler, skolor, förskolor och i arbetslivet. Dofterna utgör ett stort hinder för doftöverkänsliga personer som inte kan röra sig fritt i samhället utan att bli sjuka. Det innebär att samhället inte är tillgängligt för denna grupp människor. Okunskap, oförståelse och negativa attityder för problemet förvärrar ofta situationen. Dofter tas upp inom flera delar av Astma- och Allergiförbundets arbete, bland annat inom skola och förskola, föreningsliv och olika offentliga miljöer. Samverkan sker med förbundets nätverk för doft- och kemikalieöverkänsliga.

Förbundet har uppmärksammat problemet med dofter i offentliga miljöer, verkat för att samhällets förståelse och acceptans för problemet ökar samt har arbetat för en bättre tillgänglighet för doftöverkänsliga personer.

Parfymfria Veckan

Förbundet har genomfört parfymfria veckan, under vecka 44, vilken fick stor genomslagskraft över hela samhället. Många olika kanaler användes för att få ut budskapet om en mer restriktiv användning av parfymer i offentliga miljöer – med ett gott resultat.

Vi har också stöttat olika personer och grupper som har hört av sig och bett om hjälp angående doftsättning eller blommor på flygplatser, tåg och andra miljöer där många människor rör sig. Där har vi helt sagt nej till någon doftsättning.

Temafoldern om doftöverkänslighet har uppdaterats under 2015.

Kemikalieöverkänslighet

Många är överkänsliga mot kemikalier. Kemikalier förekommer överallt i vårt samhälle och vi inom förbundet måste därför bevaka området. Forskare misstänker även att kemikalier som vi kommer i kontakt med i vardagen bidrar till allergiutveckling.

Förbundet har under 2015 arbetat för att bevaka påverkan av kemikalier på astma och allergier för att svara på frågor och ge stöd till medlemmar som drabbas av detta.

En bra livsmiljö

Partiklar i utomhusluften

De partiklar i utemiljön som anses ge skadlig inverkan på hälsan härstammar främst från vedeldning, dieselavgaser och dubbdäck. Alla dessa företeelser fortsätter att intressera forskare och beslutsfattare på alla nivåer i samhället. Under 2015 har förbundet bevakat dessa områden för att kunna svara på frågor och ge stöd till medlemmar som är drabbade.

Pollenprognoser

Pollenprognoserna är hotade på grund av att de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten har förändrats kraftigt under de senaste åren. Regeringen lät en statlig utredning arbeta fram ett förslag till en ekonomisk lösning samt klargöra vilken huvudman som bör ta det fortsatta nationella, långsiktiga ansvaret för verksamheten. Det tillfälliga bidrag till verksamheten som beviljades under 2013 löste inte denna fråga men har tillfälligt säkrat prognoserna under 2014.

Vi har besökt och samtalat med de tre personer som under 2015 varit anställda på Naturhistoriska Riksmuseet för arbete med pollenprognoser samt pollenrapporter, och ska även fortsättningsvis verka för att dessa verksamheter ska kunna drivas på ett bra sätt.

Ett tillgängligt samhälle

Förbundets arbete med funktionshinderspolitik, mänskliga rättigheter och diskriminering lyfter fram vikten av att samhället är tillgängligt för alla. Tillgänglighet i skola och förskola, flerfamiljshus och offentliga miljöer står i fokus för våra insatser.

Som mål för hela kongressperioden 2013-16 står att den funktionshinderspolitik som riksdagen beslutat ska öka tillgängligheten för människor med allergiska sjukdomar.

Under 2015 inriktades arbetet på att öka tillgängligheten och medvetenheten i samhället om mänskliga rättigheter och FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Pälsdjur

Målet var att upprätta respekt för problemen med pälsdjur i offentliga miljöer, och att samma respekt gäller i de fall då man inför pälsdjur inom vård och omsorg. Förbundet verkade också för att inleda samverkan med aktuella myndigheter och organisationer för att ta fram en gemensam strategi när det gäller så kallade "läshundar" i skolor.

Förbundet har under året samverkat med andra funktionshinderorganisationer (Dyslexiförbundet FMLS, Autism- och Aspergerförbundet och Attention) för att ta fram underlag till en vägledning för hur läshundar får införas i skolan. Vi har även haft möten med Specialpedagogiska skolmyndigheten som visat intresse och träffat projektledare för projektet Bokhunden. Förbundet har skrivit till regeringen om att Skolverket bör få ett regeringsuppdrag för att ta fram en vägledning om läshundar och om behovet av reglering när det

gäller hur hundar införs i vård och omsorg. Utbildningsdepartementet har svarat att de tar med frågan i sitt arbete framöver men att det inte är aktuellt att ta beslut om detta nu.

Förbundet har tagit fram mallar och en guide för allergiföreningarnas lokala påverkansarbete när det gäller pälsdjur i vård och omsorg. Förbundet har också kontaktat Sveriges kommuner och landsting för spridning av de vägledningarna om djur i vård och omsorg som tagits fram under 2015.

Temafoldern om pälsdjur har uppdaterats och en checklista har tagits fram för att underlätta att den praktiska vägledningen om hundar i vård och omsorg tillämpas. Förbundets ordförande medverkade i en konferens, arrangerad av projektet Bokhunden, om läshundar i skolan och tog där upp allergiaspekter och behovet av en vägledning för läshundar i skolan.

Vi har skrivit till Svensk Handel och bitt dem informera klädkedjor/affärer om problemen som kan uppstå för personer med pälsdjursallergi och en uppmaning att inte tillåta pälsdjur i deras klädbutiker. Förbundet påminde Svensk Handel i slutet av året men har inte fått svar på om de haft möjlighet att skicka ut information till sina medlemsföretag.

Förbundet medverkade under hösten i ett inlägg om ledarhundar och allergi i SVT Plus och ett inlägg i P4 Kronoberg om pälsdjur på äldreboende samt i en artikel i Göteborgs-Posten om att förbundet är kritiska mot att ta med hundar på krogen (sällskapsdjur).

Doft- och kemikalieöverkänslighet

Ett mål med arbetet under 2015 var att uppmärksamma problemet med dofter i offentliga miljöer och verka för att samhällets förståelse och acceptans för problemet ökar.

Astma- och Allergiförbundet har tillsammans med Astma- och Allergiföreningen i Stockholms län gjort yttranden till miljö- och hälsoskyddsnämnderna i Solna stad och i Södra Roslagens eftersom luften doftsätts i köpcentra i Solna Centrum respektive Täby centrum. Vi har även yttrats oss till Länsstyrelsen i Stockholms län när beslutet om att förbjuda doftsättning i Solna Centrum överklagats.

Förbundet medverkade under våren i en intervju om doftöverkänslighet i tidningen Kollega.

Under Parfymfria veckan hösten (v 44) har många opinionsbildande aktiviteter genomförts för att höja allmänhetens medvetande om problemen med parfymdofter – mer om detta längre fram i verksamhetsberättelsen.

Tobaksrök

Målet var att skapa uppmärksamhet kring behovet av att tobakslagen skärps så fler miljöer blir rökfria.

I början av året uppvaktade vi politiskt sakkunnig till folkhälsoministern om behovet av att utöka tobakslagen med rökfria utomhusmiljöer. Vi skickade också en skrivelse till socialdepartementet.

Förbundet har träffat miljöansvarig hos SABO (allmännyttans fastighetsägarorganisation) om vikten av rökfria och allergianpassade flerbostadshus. I samarbete med Riksförbundet VISIR skickades en projektansökan, "Rökfria hem", in till Folkhälsomyndigheten under

hösten. Projektmedel beviljades dock inte.

Förbundet har också skrivit till vår europeiska samorganisation, EFA, med en uppmaning att arbeta för att fler medlemsländer i EU inför rökfria miljöer. Förslaget bemöttes positivt av EFAs styrelse som beslutade arbeta med frågan framöver.

Tillsammans med Tankesmedjan Tobaksfakta har vi träffat Hyresgästföreningens ordförande för att diskutera måldatum för Rökfritt Sverige 2025 och behovet av rökfria flerbostadshus.

Under våren medverkade vi i SVT Debatt om rökfria uteserveringar i samband med att regeringen offentliggjort sin syn på rökfria miljöer. Förbundet tog fram pressmeddelande om behovet av fler rökfria flerbostadshus inför WHO:s Tobaksfria Dag (31 maj). En debattartikel om behovet av lagstiftning för fler rökfria utomhusmiljöer publicerades i SvD Opinion inför tobaksfria veckan.

Tillgänglighet i skolan och förskolan

Målet var att uppmärksamma den dåliga inomhusmiljön i landets skolor och förskolor, och bristen på anpassningar för barn med allergi, för att på det sättet verka för en förbättring.

Under 2015 var målet att 250 nya skolor/förskolor registreras på *allergironden.se* - den digitala allergironden i förskolor och skolor

Ett mål var också att följa upp förbundets valfråga, klassrumspengen, och arbeta för att ett statligt stöd införs för upprustning av skolans arbetsmiljö.

Under våren medverkade förbundet i ett projekt om allergironden tillsammans med arbets-sökande ungdomar, Astma- och Allergiföreningen i Nacka-Värmdö, Miljö- och Energi-tekniska föreningen, ventilationsföretaget Bengt Dahlgren och Arbetsförmedlingen i Nacka kommun. Syftet med projektet var att öka användningen av allergironden på förskolor och skolor i kommunen och att intressera arbetssökande ungdomar i arbete för fastighets- och ventilationsbranschen genom att göra allergironder och luftmätningar. Åtta förskolor och fem skolor besöktes av ungdomarna som handleddes och utbildades av bland annat förbundet.

Inför skolstarten uppdaterades allergironden.

Under året har förbundet spridit information om allergironden genom föreläsningar till förskole- och skolpersonal i Solna och Nacka kommun, till skolsköterskor i elevhälsan i Lidköpings kommun, på Specialpedagogiska skolmyndighetens konferens om tillgänglighet för elever med medicinska funktionsnedsättningar riktad till bland annat specialpedagoger och skolsköterskor samt en konferens om allergi i skolan i Heberg, arrangerad av funktionshinderrörelsen i Halland.

181 skolor och 236 förskolor (totalt 504 verksamheter) hade i slutet av 2015 registrerat sig på *allergironden.se* och av dessa hade 139 (ca 28%) påbörjat en handlingsplan.

Sammanlagt 205 skolor och förskolor registrerade sig på *allergironden.se* under 2015.

I början av året skickade förbundet, tillsammans med Unga Allergiker, en skrivelse till regeringen med uppmaningen att prioritera det statliga stödet för upprustning av skollokaler i vårbudgeten. Regeringen beslutade sedan avsätta ett statligt stöd på en miljard kronor under tre år (skolmiljarden) till upprustning av skolornas inomhusmiljö (bland annat åtgärder för förbättring av ventilation, fuktskador och bättre städning). Vi har tagit fram mallar för skrivelser och guide för lokalt påverkansarbete om det här stödet till allergiföreningarna.

I början av december kom information om att stödet hotades på grund av det ekonomiska läget och förbundet gick ut med ett brett upprop med opinionsbildning i media och sociala medier för att bevara skolmiljarden. En skrivelse om att bevara skolmiljarden i ändringsbudget för 2016 skickades också till regeringen, i samarbete med fem andra organisationer. Regeringen beslutade i ändringsproposition till budgeten att behålla stödet.

Förbundet har under hösten medverkat i föreläsningar, arrangerade av ventilationsbranschen, om skolluftens påverkan på elevernas hälsa och prestationer. Dessa var riktade till bland annat beslutsfattare och fastighetsägare. Föreläsningar har hållits i Värnamo, Huddinge och Örebro kommun.

Vi har även ingått i en referensgrupp till skolprojektet LAGA skolan som Unga Allergiker driver med syfte att öka tillgängligheten och inflytandet i skolor för elever med allergi och glutenintolerans.

En debattartikel med flera undertecknare publicerades i början av året i tidningen Dagens Samhälle "Elevers hälsa och resultat riskeras i budgetspelet". Förbundets innemiljöombudsman medverkade i en intervju om skolans inomhusluft i ett temanummer om inomhusmiljö för tiningen VVS-forum. Ett pressmeddelande har tagits fram om att det statliga stödet för upprustning av skollokaler hotas.

Samverkan inom tillgänglighetsområdet

Vi vill öka tillgängligheten i samhället via funktionshinderrörelsens samråd med strategiska myndigheter för funktionshinderspolitiken och påverkan av andra myndigheter eller beslutsfattare.

Vi arbetar också för att ett nationellt kompetenscentrum för inomhusmiljö bildas. Förbundet har ingått i en arbetsgrupp som bedrivit påverkansarbete och opinionsbildning med detta som mål. Något kompetenscentrum för inomhusmiljö har ännu inte bildats.

Förbundets innemiljöombudsman representerade EFA och brukarperspektivet i en paneldiskussion vid den internationella innemiljökonferensen Healthy Buildings i Eindhoven, Holland.

Förbundet har under året blivit medlem i föreningen *Med lagen som verktyg* som arbetar för att få fram rättspraxis när det gäller bristande tillgänglighet som diskriminering för personer med funktionsnedsättning (Organisationen *Independent Living* har tillsammans med Handikappförbunden fått ett Arvsfondsprojekt beviljat för att informera om förändringen i diskrimineringslagen).

Vi finns representerade i samrådsgrupper med strategiska myndigheter för funktionshinderspolitiken som Arbetsmiljöverket, Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten. Vi är också med i Boverkets Byggråd och är medlemmar i Tankesmedjan Tobaksfakta och innemiljöorganisationen SWESIAQ.

Förbundet har deltagit i workshops, och tillsammans med Unga Allergiker lämnat in synpunkter till *Myndigheten för delaktighet* om den nya strategin för funktionshinderspolitiken. Förbundet har även lämnat in synpunkter till samma myndighet om innovation och vilka behov vi ser om detta på allergiområdet.

Förbundets ombudsman för mat, konsument och utomhusmiljö deltog på två möten i Sjs handikappråd.

Parfymfria Veckan

Förbundet har genomfört parfymfria veckan, under vecka 44, vilken fick stor genomslagskraft över hela samhället. Många olika kanaler användes för att få ut budskapet om en mer restriktiv användning av parfym i offentliga miljöer – med ett gott resultat.

Vi har också stöttat olika personer och grupper som har hört av sig och bett om hjälp angående doftsättning eller blommor på flygplatser, tåg och andra miljöer där många människor rör sig. Där har vi helt sagt nej till någon doftsättning.

Temafoldern om doftöverkänslighet har uppdaterats under 2015.

En bra livsmiljö

Partiklar i utomhusluften

De partiklar i utemiljön som anses ge skadlig inverkan på hälsan härstammar främst från vedeldning, dieselvagnar och dubbdäck. Alla dessa företeelser fortsätter att intressera forskare och beslutsfattare på alla nivåer i samhället. Under 2015 har förbundet bevakat dessa områden för att kunna svara på frågor och ge stöd till medlemmar som är drabbade.

Pollenprognoser

Pollenprognoserna är hotade på grund av att de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten har förändrats kraftigt under de senaste åren. Regeringen lät en statlig utredning arbeta fram ett förslag till en ekonomisk lösning samt klargöra vilken huvudman som bör ta det fortsatta nationella, långsiktiga ansvaret för verksamheten. Det tillfälliga bidrag till verksamheten som beviljades under 2013 löste inte denna fråga men har tillfälligt säkrat prognoserna under 2014.

Vi har besökt och samtalat med de tre personer som under 2015 varit anställda på Naturhistoriska Riksmuseet för arbete med pollenprognoser samt pollenrapporter, och ska även fortsättningsvis verka för att dessa verksamheter ska kunna drivas på ett bra sätt.

Ett tillgängligt samhälle

Förbundets arbete med funktionshinderspolitik, mänskliga rättigheter och diskriminering lyfter fram vikten av att samhället är tillgängligt för alla. Tillgänglighet i skola och förskola, flerfamiljshus och offentliga miljöer står i fokus för våra insatser.

Som mål för hela kongressperioden 2013-16 står att den funktionshinderspolitik som riksdagen beslutat ska öka tillgängligheten för människor med allergiska sjukdomar.

Under 2015 inriktades arbetet på att öka tillgängligheten och medvetenheten i samhället om mänskliga rättigheter och FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Pälsdjur

Målet var att upprätta respekt för problemen med pälsdjur i offentliga miljöer, och att samma respekt gäller i de fall då man inför pälsdjur inom vård och omsorg. Förbundet verkade också för att inleda samverkan med aktuella myndigheter och organisationer för att ta fram en gemensam strategi när det gäller så kallade "läshundar" i skolor.

Förbundet har under året samverkat med andra funktionshinderorganisationer (Dyslexiförbundet FMLS, Autism- och Aspergerförbundet och Attention) för att ta fram underlag till en vägledning för hur läshundar får införas i skolan. Vi har även haft möten med Specialpedagogiska skolmyndigheten som visat intresse och träffat projektledare för projektet Bokhunden. Förbundet har skrivit till regeringen om att Skolverket bör få ett regeringsuppdrag för att ta fram en vägledning om läshundar och om behovet av reglering när det gäller hur hundar införs i vård och omsorg. Utbildningsdepartementet har svarat att de tar med frågan i sitt arbete framöver men att det inte är aktuellt att ta beslut om detta nu.

Förbundet har tagit fram mallar och en guide för allergiföreningarnas lokala påverkansarbete när det gäller pälsdjur i vård och omsorg. Förbundet har också kontaktat Sveriges kommuner och landsting för spridning av de vägledningar om djur i vård och omsorg som tagits fram under 2015.

Temafoldern om pälsdjur har uppdaterats och en checklista har tagits fram för att underlätta att den praktiska vägledningen om hundar i vård och omsorg tillämpas. Förbundets ordförande medverkade i en konferens, arrangerad av projektet Bokhunden, om läshundar i skolan och tog där upp allergiaspekter och behovet av en vägledning för läshundar i skolan.

Vi har skrivit till Svensk Handel och bett dem informera klädkedjor/affärer om problemen som kan uppstå för personer med pälsdjursallergi och en uppmaning att inte tillåta pälsdjur i deras klädbutiker. Förbundet påminde Svensk Handel i slutet av året men har inte fått svar på om de haft möjlighet att skicka ut information till sina medlemsföretag.

Förbundet medverkade under hösten i ett inslag om ledarhundar och allergi i SVT Plus och ett inslag i P4 Kronoberg om pälsdjur på äldreboende samt i en artikel i Göteborgs-Posten om att förbundet är kritiska mot att ta med hundar på krogen (sällskapsdjur).

Doft- och kemikalieöverkänslighet

Ett mål med arbetet under 2015 var att uppmärksamma problemet med dofter i offentliga miljöer och verka för att samhällets förståelse och acceptans för problemet ökar.

Astma- och Allergiförbundet har tillsammans med Astma- och Allergiföreningen i Stockholms län gjort yttranden till miljö- och hälsoskyddsnämnderna i Solna stad och i Södra Roslagens eftersom luften doftsätts i köpcentra i Solna Centrum respektive Täby centrum. Vi har även yttrats oss till Länsstyrelsen i Stockholms län när beslutet om att förbjuda doftsättning i Solna Centrum överklagats.

Förbundet medverkade under våren i en intervju om doftöverkänslighet i tidningen Kollega.

Under Parfymfria veckan hösten (v 44) har många opinionsbildande aktiviteter genomförts för att höja allmänhetens medvetande om problemen med parfymdofter – mer om detta längre fram i verksamhetsberättelsen.

Produktgranskning

Granskning och rekommendation är en viktig verksamhet för förbundet då den driver utvecklingen framåt kring att ta fram produkter som är lämpliga för våra medlemmar samtidigt som den bidrar till att öka kännedomen om förbundet.

Produkter med vår märkning syns i många sammanhang där konsumenten dagligen befinner sig. Verksamheten är också en viktig inkomstkälla för förbundet. Under 2015 har intäkterna förbättrats kraftigt jämfört med 2014. Det innebär att de nu ligger på nivåer jämförbara med vad som tidigare gällt.

Under 2015 har granskningsrådet bytt samordnare, Jan Olsson har gått i pension och ersatts av Christine Sandberg. I slutet av året arbetades en avtalsmall fram, i samråd med en jurist, för att säkerställa de uppgörelser som förbundet knyter med företagen. Detta inkluderar ett uppdaterat arbetssätt för avräkning mot företagen för att säkerställa förbundets intäkter i samförstånd med förbundets revisorer. Under andra halvåret har också en digitalisering av samtliga avtal och befintliga granskningsdokument skett. De dokument som ingår som arbetsverktyg i processen har också börjat uppdateras.

Befintliga avtal har förnyats enligt gällande ordning. Under året har en del avtal sagts upp på företagens begäran men det har också tillkommit nya samarbetspartner samt nya produktgrupper.

I samarbete med nordiska syskonorganisationer initierades en process att utreda förutsättningarna för en nordisk produktmärkning.